

چارچوب شرح خدمات "حفاظت از گونه‌های مهم، کلیدی یا حفاظت از زیستگاه‌های گونه‌ها در مصب‌های ورودی به دریاچه ارومیه یا تالاب‌های اقماری آن در محدوده استان آذربایجان غربی"

یک - عنوان

عنوان: "حفاظت از گونه‌های مهم، کلیدی یا حفاظت از زیستگاه‌های گونه‌ها در مصب‌های ورودی به دریاچه ارومیه یا تالاب‌های اقماری آن در محدوده استان آذربایجان غربی"
سفارش دهنده: طرح حفاظت از تالاب‌های ایران
دوره زمانی: آذر ۱۳۹۸ تا شهریور ماه ۱۳۹۹
محل اجرا: استان آذربایجان غربی

دو - پیشینه و/یا ضرورت

طرح حفاظت از تالاب‌های ایران که از سال ۱۳۸۴ با حمایت برنامه عمران ملل متحد، تسهیلات محیط زیست جهانی و سازمان حفاظت محیط زیست آغاز شده است، نمونه‌ای از تلاش‌های صورت گرفته در راستای ارتقای مدیریت تالاب‌ها در کشور ایران به شمار می‌رود که بر استقرار مدیریت زیست‌بومی در سطوح ملی و محلی، فضای مناسب برای مشارکت ذینفعان و تدوین و اجرای برنامه‌های مدیریت جامع برای تالاب‌های مهم کشور تمرکز نموده است. این برنامه‌های مدیریت در قالب یک فرایند مشارکتی و با هدف هم‌افزایی بین پروژه‌های توسعه‌ای و اقدامات حفاظتی در سطح حوضه آبریز تالاب‌ها تدوین می‌شوند و وظایف هر یک از نهادهای دولتی و غیردولتی در حفاظت از تالاب را هم‌راستا با شکل‌گیری توسعه پایدار در سطح حوضه مشخص می‌نمایند. در این بین علاوه بر پرداختن به موضوعات مختلف نظیر معیشت جوامع محلی، اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی، مدیریت منابع آب و خاک، حفاظت از تنوع زیستی نیز مورد توجه ویژه قرار می‌گیرد. در همین راستا اجرای اقدامات متعدد بزرگ و کوچک برای حفاظت از تنوع زیستی ارزشمند این اکوسیستم‌ها در تالاب‌های مختلف نشان‌دهنده این موضوع است.

نگاهی به برنامه‌های مدیریت جامع نشان می‌دهد که حداقل یکی از اهداف راهبردی این برنامه‌ها اختصاص به اقدامات اولویت‌دار جهت حفاظت و مدیریت تنوع زیستی و زیستگاه آنها دارد. علاوه بر این اهمیت این موضوع در بخش پروتکل‌های پایش برنامه‌های مدیریت جامع نیز دیده می‌شود. یکی از پروتکل‌های پایش برنامه‌های مدیریت معمولاً به پایش تنوع زیستی اختصاص پیدا می‌کند.

با توجه موارد ذکر شده منطقه علمپاتی در نظر گرفته شده برای این شرح خدمات واقع در محدوده استان آذربایجان غربی در حوضه آبریز دریاچه ارومیه و به طور دقیقتر مصب‌های رودخانه‌های اصلی ورودی به دریاچه که واجد اکوسیستم ارزشمند و زیستگاه‌هایی با تنوع زیستی بالا هستند که بیشتر این زیستگاه‌ها واقع در بخش جنوبی دریاچه و سمت جنوب غربی قرار دارند. علاوه بر این تالاب‌های اقماری دریاچه ارومیه شامل تالاب‌های سولدوز، کانی‌برازان و نوروزلو جزء محدوده‌های مطالعاتی این طرح می‌توانند قرار داشته باشند.

تدوین برنامه حفاظت از گونه‌های کلیدی و مهم تالاب‌های سولدوز، کانی‌برازان و قره‌قشلاق، پایش اکوسیستمی تالاب‌های سولدوز و کانی‌برازان و اقدامات اطلاع‌رسانی و آگاهی‌سازی از جمله پروژه‌های اجرا شده در این حوضه هستند که با هدف اصلی حفاظت، اجرایی شده‌اند.

با توجه به وجود برنامه مدیریت جامع برای دریاچه ارومیه و ۳ تالاب اقماری، اجرای اقدامات اولویت‌دار این برنامه‌ها در جهت حفاظت از تنوع زیستی در سطح گونه یا زیستگاه ضرورت اجرای این پروژه به شمار می‌رود.

سه - گروه مخاطب و کاربرد یافته‌ها

مخاطبان این پروژه ادارات حفاظت محیط‌زیست شهرستانی، ادارات کل حفاظت محیط‌زیست استان، سازمان حفاظت محیط‌زیست، کمیته‌های محلی تالاب‌های اقماری جوامع محلی حاشیه تالاب‌ها و دریاچه ارومیه و همچنین سمن‌های محلی حوضه آبریز دریاچه ارومیه می‌باشد. نتایج اجرای این پروژه به عنوان الگویی برای استفاده در سایر تالاب‌ها می‌تواند به کار گرفته شود.

چهار - هدف‌ها

اهداف کلی اجرای پروژه حفاظت از تنوع زیستی در سطح گونه یا زیستگاه شامل موارد زیر است اما محدود به آنها نمی‌شود:

۱. تشویق علاقمندان محلی و آموزش آنها برای اجرای اقدامات حفاظتی شامل گونه و زیستگاه

۲. کاهش اثرات اقداماتی که منجر به کاهش جمعیت گونه‌ها می‌شود

۳. کاهش اثرات اقدامات تخریب زیستگاه‌ها

۴. فراهم سازی زمینه و اجرای اقدامات حفاظتی مشارکتی در منطقه

۵. ارائه الگویی در جهت گسترش اقدامات حفاظتی در سایر زیستگاه‌ها

پنج - روش شناختی پیشنهادی

ملاحظات:

- منطقه مطالعاتی حداقل در یک محدوده در حوضه آبریز دریاچه ارومیه در محدوده استان آذربایجان غربی که شامل مصب رودخانه‌های ورودی به دریاچه ارومیه یا تالاب‌های اقماری هستند، قرار داشته باشد.
- پیشنهاد مناطق مطالعاتی باید شامل یک یا چند زیستگاه و سکونتگاه‌های انسانی مجاور تأثیرگذار بر آن در استان آذربایجان غربی در حوضه آبریز دریاچه ارومیه می‌باشد.

گام‌های پیشنهادی اجرای پروژه

۱. شناسایی و تعیین مناطق مطالعاتی با توجه به اقدام اجرایی در سطح گونه و یا زیستگاه (در تالاب‌های اقماری نامبرده و مصب رودخانه‌های ورودی)
۲. تعیین اقدامات اجرایی با توجه به بررسی‌های محلی و گفتگو و جمع‌آوری نظرات کارشناسی و سایرین با مبنا قرار دادن اولویت‌های تعیین شده در برنامه‌های مدیریت جامع (با گفتگوها و نشست‌هایی که با ذینفعان محلی و دولتی انجام خواهد شد اقدامات لازم برای اجرای کار مشخص و برنامه‌ریزی بعدی بر اساس اجرای این اقدامات خواهد بود)
۳. ظرفیت‌سازی و توانمندسازی گروه‌های داوطلب از جوامع محلی برای مشارکت در اجرای اقدامات
۴. اجرای اقدامات پیش‌بینی شده با مشارکت جوامع محلی
۵. پایدارسازی اقدامات انجام گرفته
۶. مستندسازی و تهیه الگوی اجرایی برای استفاده در سایر مناطق

شش - تولیدات پروژه

تهیه مجموعه ای شامل: گزارش اقدامات انجام شده و الگوی قابل گسترش، چکیده‌ای مدیریتی در قالب فایل Word. خلاصه گزارشات پیشرفت در قالب Word و Power point، چکیده انگلیسی و فیلم خام (شامل مصاحبه و کارهای میدانی) و فایل‌های پیوست (عکس، نمودار، فایل‌های جانبی Word و Excel و هر فایل دیگر)

هفت - مشخصات و تجربه‌ی تیم کاری پروژه

تیم مجری مسئولیت اصلی اجرای پروژه را بر عهده خواهد داشت از اینرو ضروری است تا تجربه اجرای طرح‌های مختلف و ترجیحاً با موضوعات مرتبط با پروژه را داشته باشد. همچنین گروه درخواست‌دهنده باید بتواند تیم متخصصی، متشکل از تسهیلگران زن و مرد و کارشناسان باتجربه در حوزه های اکولوژیک، مسایل اقتصادی، اجتماعی، تنوع زیستی و آموزشی (دارای مدارک تحصیلی در رشته‌هایی مانند محیط‌زیست، جامعه شناسی و ترویج و علوم اجتماعی، اقتصاد منابع و ...) را فراهم آورد. ترجیح دارد که اعضای این تیم دارای سابقه‌ی کار مفید در استان و آشنا به زبان آذری باشند.

هشت - نتایج

انتظار می‌رود در انتهای این پروژه گروهی از افراد ذینفع در سطح محلی بخصوص با ارزش‌ها و کارکردهای تالاب به‌ویژه گونه‌ها و نحوه حفاظت از آنها آشنا شده و اقداماتی جهت حفاظت از گونه‌ها در منطقه انجام شود.